

СУДОВО-МЕДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ

Гладіліна О.В., аспірант кафедри криміналістики та судової медицини НАВС.

У відповідності до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» (надалі – ЗУ «Про судову експертизу») судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [2]. З наведеної норми права, ми можемо вбачати, що судова експертиза покликана допомагати органам досудового розслідування при розкритті злочинів, зокрема злочинів проти життя та здоров'я особи.

Питанням значущості судово-медичної експертизи при розслідуванні злочинів проти життя та здоров'я особи присвячено чимало наукових праць видатних вчених криміналістів та судових експертів, передусім М. І. Авдеева, Р. С. Белкіна, І. В. Борисенка, О. М. Васильєва, А. І. Вінберга, А. Ф. Волобуєва, В. О. Гавло, В. Я. Горбачевського, І. Ф. Герасимова, С. О. Голунського, В. А. Журавля, Б. Л. Зотова, О. Н. Колісніченка, В. Е. Коновалової, В. П. Корж, В. Е. Корноухова, Ю. Г. Корухова, М. В. Костенка, Г.А., І. Ф. Крилова, В. К. Лисиченка, В. М. Малишева, А. І. Миронова, Т. С. Мошковича, І. Ф. Пантелеєва, Н. В. Попова, І. В. Сабурова, М. В. Салтєвського, О. П. Сапуна, А. В. Старушкевича, М. І. Райського, В. В. Тищенко, Б. В. Щура, М. П. Шаламова, М. П. Яблокова та інших. Визначення значущості судової експертизи для розслідування злочинів проти життя і здоров'я особи не припиняється і на сучасному етапі розвитку судової експертизи. Останнім часом цим питанням приділено увагу у наукових працях В. В. Зосіменка, В. В. Ковальнової, В. Д. Мішалова, Г. О. Стрільця, О. А. Федорової, О. Б. Шмерега, В. Т. Юрченка, В. В. Юсупова та інших.

Судово-медична експертиза є галуззю практичної медицини, яка використовує знання медицини у судовій практиці. Питання, які вирішує судово-медична експертиза, безпосередньо стосуються інтересів людини, якими є життя

та здоров'я. Тому даний вид судової експертизи посідає вагоме місце у низці інших експертиз, які проводяться під час досудового розслідування кримінальних проваджень проти життя і здоров'я людини. У відповідності до п. 1 ч. 2 ст. 242 Кримінально-процесуального кодексу України (надалі – КПК) слідчий або прокурор зобов'язаний звернутися до експерта для проведення експертизи щодо встановлення причин смерті. Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 238 КПК огляд трупа проводиться за обов'язковою участю судово-медичного експерта, або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта. Після огляду труп направляється на проведення судово-медичної експертизи для встановлення причини смерті. Призначення судово-медичної експертизи оформлюється постановою [1].

Судово-медична експертиза трупів проводиться у відділах судово-медичної експертизи трупів у відповідності з Законом України «Про судову експертизу», процесуальним законодавством, іншими законодавчими актами, Інструкцією про проведення судово-медичної експертизи, Правилами проведення судово-медичної експертизи (дослідження) трупів у бюро судово-медичної експертизи та іншими затвердженими нормативними документами Міністерства охорони здоров'я України. Експертиза трупа проводиться, як правило, одним експертом. У випадках, коли проводиться експертиза трупів іноземних громадян, при повторній експертизі тощо розтин може бути проведений двома або більше експертами.

Експертиза трупа здійснюється експертом у такій послідовності: 1) ознайомлення з документами про призначення експертизи та іншими доданими до нього матеріалами (копією протоколу огляду місця події тощо); 2) складання плану проведення експертизи; 3) зовнішнє та внутрішнє дослідження трупа, вилучення органів та тканин для проведення лабораторних досліджень; 4) комплексна оцінка результатів дослідження трупа; 5) складання підсумків з відповідями на питання, що були поставлені в постанові; 6) оформлення висновку експерта [3, с. 140].

Результати судово-медичної експертизи оформлюються документом, який має назву «Висновок експерта», структура якого визначається Правилами проведення окремих видів експертиз, затвердженими наказом МОЗ від 17 січня 1995 року № 6. Відповідно до ст. 101 Кримінально-процесуального кодексу

України, висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатом висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, що поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи [1]. Він повинен ґрунтуватись на відомостях, які експерт сприймав безпосередньо, або які стали йому відомі під час дослідження матеріалів, що були надані для проведення дослідження. Термін проведення судово-медичної експертизи не повинен перевищувати місяць. Судово-медична експертиза трупа дозволяє встановити причину смерті, час настання смерті, причину смерті, механізм заподіяння ушкоджень (що дозволяє встановити предмет вчинення злочину), чи відповідають ушкодження на тілі ушкодженням на одязі трупа тощо.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що слідчий (слідчий суддя, прокурор, суддя) повинен володіти основними положеннями судово-медичної експертизи трупа для правильного огляду місця події, проведення допитів, призначення судово-медичної експертизи та оцінювання її результатів для ефективного проведення розслідування злочинів проти життя та здоров'я особи.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року № 4651-VI // Офіційний вісник України, 2012. - № 37. – ст. 1370.
2. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України, 1994. - № 28. – ст. 232.
3. Банчук М. В. Процесуальні, організаційні та етичні основи судово-медичної експертизи в Україні: [текст] / М. В. Банчук, В. В. Войченко, Г. А. Зарицький, О. Ю. Петрошак, за заг ред. В. Д. Мішалова. – К., 2010. – 243 с.